ISSN: 0860-9411
eISSN: 2719-3586

VOX PATRUM 90 (2024) 239-264
DOI: 10.31743/vp.17541

Polska bibliografia antyku chrześcijańskiego 2023 Z uzupełnieniami za rok 2022

2023 Polish Bibliography of the Christian Antiquity. With Additions from 2022

Ks. Adam Pawlak[1]

Działy tematyczne

1. Prace zbiorowe (antologie tekstów i opracowania)
2. Bibliografie i problemy metodologiczne
3. Prace ogólne, historie literatury
4. Historia wspólnot, instytucji, okresów historycznych, regionów
5. Historia doktryn (teologia i filozofia)
6. Liturgia
7. Hagiografia, monastycyzm i historia duchowości
8. Archeologia i historia sztuki
9. Biblia
10. Patrystyka i średniowiecze (łacińskie i bizantyńskie)
    - 10.1. Przekłady
    - 10.2. Opracowania
11. Autorzy
12. Recenzje, omówienia
13. Sprawozdania
14. Wybrane publikacje z zakresu kultury klasycznej
    - 14.1. Przekłady
    - 14.2. Opracowania

1. Prace zbiorowe (antologie tekstów i opracowania)

Kościół Chrystusowy w tradycji chrześcijańskiej, red. P. Wygralak, Teologia Patrystyczna 20, Poznań: Pallotinum, 2023.

---

[1] Ks. dr Adam Pawlak, Instytut Teologiczny w Łodzi, Wyższe Seminarium Duchowne w Łodzi; e-mail: xapawlak@gmail.com; ORCID: 0000-0001-9816-4414.

Leksykon syndonologiczny. Polska perspektywa i wkład, red. R. Bogacz – B. Degórski – T. Graff – J.S. Jaworski – W. Kucewicz – K. Pilarczyk – Z. Treppa, Historia, Hereditas, Ecclesia 21, Kraków: Księgarnia Akademicka, 2023.

2. Bibliografie i problemy metodologiczne

Baran G.M., *Wykaz publikacji naukowych ks. prof. dr. hab. Antoniego Żurka*, „Vox Patrum" 87 (2023) s. 41-46.

Pawlak A., *Polska bibliografia antyku chrześcijańskiego 2022. Z uzupełnieniami za rok 2021*, „Vox Patrum" 86 (2023) s. 189-217.

Suski A., *Bibliografia do „Didache" (2001-2023)*, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 299-318.

Wysocki M., *Prace dyplomowe z antyku chrześcijańskiego ukończone w polskich ośrodkach naukowych w latach 2021-2022*, „Vox Patrum" 86 (2023) s. 219-224.

3. Prace ogólne, historie literatury

Borowy A., *Rzymianie nad brzegami Dunaju. Powstanie i rozwój łaciny bałkańskiej*, „Nowy Filomata" 26/1-2 (2022) s. 87-98.

Degórski B., *Le figure retoriche nell'epilogo della Vita S. Hilarionis e delle due altre Vitae Patrum geronimiane*, w: *Sant'Ilarione nel contesto del suo tempo. Atti del Convegno scientifico internazionale „Sant'Ilarione nel contesto del suo tempo", Mlini (Dubrovnik), 19-20 ottobre 2017*, red. I. Bodrožić – V. Kraft Soić, Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2023, s. 439-452.

Degórski B., *Retoričke figure u epilogu djela „Vita S. Hilarionis" i epilozima drugih dviju Jeronimovih „Vitae Patrum"*, w: *Sveti Hilarion u kontekstu svoga vremena. Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenog skupa „Sveti Ilar u kontekstu svoga vremena", Mlini (Dubrovnik), 19-20 listopada 2017*, red. I. Bodrožić – V. Kraft Soić, Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2023, s. 183-194.

Gilski M., *A Positive Side to „Apophaticism." Prolegomena*, „Verbum Vitae" 41/3 (2023) s. 465-482.

Klinkowski J., *Kobiety w misji ewangelizacyjnej pierwotnej wspólnoty chrześcijańskiej*, „Polonia Sacra" 27/1 (2023) s. 7-40.

Królikowski J., *Maryja – „żywa księga". Obecność motywu w tradycji patrystycznej i średniowiecznej*, „Częstochowskie Studia Teologiczne" 49 (2022) s. 79-92.

Kutkiewicz J., *Historiografia filozofii w starożytności. Część 2: Od Arystotelesa do Diogenesa Laertiosa*, „Studia z Historii Filozofii" 14/1 (2023) s. 143-163.

Michalik A., *Ojcowie Kościoła w drodze chrześcijanina do Jezusa Chrystusa na przykładzie życia i dzieła Josepha Ratzingera/Benedykta XVI*, „Vox Patrum" 87 (2023) s. 267-294.

Nowaszczuk J., *„Najbardziej elokwentni z Ojców" a metoda przepowiadania w Kościele przełomu IV i V wieku*, „Vox Patrum" 85 (2023) s. 73-90.

Słomka J., *Teolog katolicki a tradycja*, w: *Domine, Tu scis. Księga jubileuszowa dedykowana księdzu profesorowi Jerzemu Szymikowi w 70. rocznicę urodzin*, red. J. Kempa – P. Sawa, Katowice: Księgarnia św. Jacka, 2023, s. 76-82.

Wysocki M., *Letters as a Form of Memory. A Study of the Latin Christian Letters of the 4th and 5th Century (Ambrose, Jerome, Augustine and Paulinus of Nola)*, w: *La Memoria. Forme e finalita del ricordare nel cristianesimo antico*, Studia Ephemeridis Augustinianum 164, Roma: Institutum Patristicum Augustinianum – Firenze: Nerbini International, 2023, s. 431-437.

Zatwardnicki S., *Larry Hurtado o wczesnym kulcie Chrystusa* „Homo Dei" 3 (2023) s. 76-85.

Zieliński J., *Alegoria a alegoreza – przyczynek do dyskusji o poprawności terminów stosowanych w badaniach nad alegorezą grecką, żydowską i wczesnochrześcijańską*, „Vox Patrum" 86 (2023) s. 7-34.

4. Historia wspólnot, instytucji, okresów historycznych, regionów

Andryszczak P., *Myśl polityczna w Biblii, starożytności chrześcijańskiej i średniowieczu*, Kraków: Scriptum, 2023.

Brzozowska Z.A. – Leszka M.J., *„Ozdobiona wszelkimi cnotami" cesarska siostra Pulcheria i „roztropna" cesarzowa Atenais-Eudocja – co o epoce Teodozjusza II wiedzieli Słowianie prawosławni w średniowieczu?*, „Vox Patrum" 87 (2023) s. 217-246.

Degórski B., *Diakoni północnej Afryki łacińskiej w świetle kanonów synodów i IV i V wieku*, w: *Diakonat stały w Kościele w Polsce*, t. 5: *Tradycja – posługa – świadectwo*, red. W. Rozynkowski, Pelplin: Bernardinum, 2023, s. 13-27.

Degórski B., *Odwoływanie się do autorytetu Ojców na synodach Afryki Łacińskiej od IV do VI wieku. Sprawa Apiariusza z „Sicca Veneria"*, „Dissertationes Paulinorum" 32/2 (2023) s. 5-36.

Grebieniow A., *Umowy spadkowe w edykcie Justyniana „De Armeniorum successione" z 535 r.*, „Zeszyty Prawnicze UKSW" 23/2 (2023) s. 59-86.

Pietras H., *Fonti sulla condanna di Ario a Nicea nel 325*, „Gregorianum" 104/3 (2023) s. 485-514.

Jaśkiewicz S., *Synody według świadectw św. Augustyna – rozumienie ich roli i znaczenia w Kościele afrykańskim*, „Verbum Vitae" 41/1 (2023) s. 33-56.

Jaśkiewicz S., *Święty Augustyn i synody Afryki północnej przełomu IV i V wieku*, „Teologia w Polsce" 17/2 (2023) s. 91-108.

Kopeć A., *Święci Cyryl i Metody jako Patroni Europy w nauczaniu Jana Pawła II*, „Teologia w Polsce" 17/1 (2023) s. 47-61.

Krajewski Z., *Greckie drzwi Kościoła*, „Studia Teologiczne Białystok Drohiczyn Łomża" 41 (2023) s. 51-81.

Ledwoń D. – Waszkowiak J., *Trzy zapomniane kościoły maryjne (Theotokos) epoki bizantyjskiej w Ziemi Świętej*, „Collectanea Theologica" 94/1 (2023) s. 43-83.

Niewiadomska M., *Odnalezienie relikwii krzyża świętego w relacjach pisarzy wczesnochrześcijańskich*, „Ateneum Kapłańskie" 180/683 (2023) s. 36-46.

Pigoński Ł., *The Shields of the Empire. Eastern Roman Military Elites during the Reigns of the Emperors Theodosius II, Marcian and Leo I*, Byzantina Lodziensia 47, Łódź: Wydawnictwo UŁ – Kraków: Wydawnictwo UJ, 2023.

Sikora A.R., *Początki Kościoła na Patmos w świetle tradycji spisanej i ustnej*, w: *Kościół Chrystusowy w tradycji chrześcijańskiej*, red. P. Wygralak, Teologia Patrystyczna 20, Poznań: Pallotinum, 2023, s. 53-75.

Sińczak T., *Bliski Wschód na drodze do wojny. Polityczne i kulturowe uwarunkowania zmiany wektorów irańskiej polityki zagranicznej w latach (484-502)*, „Saeculum Christianum" 30/2 (2023) s. 5-17.

Skibiński T., *Roman-barbarian Relations in the Light of the Collection „Panegyrici Latini" (289-389 AD)*, „Saeculum Christianum" 30/1 (2023) s. 18-30.

Wierzbiński S. – Leszka M.J., *Wodzowie Zenona (474-491) i Anastazjusza I (491-518)*, Byzantina Lodziensia 49, Łódź: Wydawnictwo UŁ, 2023.

Wolińska T., *Jastrzębie, onagry pustyni, wilki Arabii. Sąsiedzi cesarstwa wschodniorzymskiego z Półwyspu Arabskiego i ich wizerunek w źródłach. Okres przedislamski*, Byzantina Lodziensia 42, Łódź: Wydawnictwo UŁ, 2023.

5. Historia doktryn (teologia i filozofia)

Adamiak S., *Kult archaniołów w późnej starożytności – wybrane zagadnienia*, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 183-194.

Adamiak S. – Dohnalik J., *The Prohibition of Suicide and Its Theological Rationale in Catholic Moral and Canonical Tradition. Origins and Development*, „Journal of Religion and Health" 62/6 (2023) s. 3820-3833.

Budzanowska-Weglenda D.Ł., *Aniołowie w pierwszym łacińskim komentarzu do Apokalipsy Wiktoryna z Petowium*, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 31-48.

Cecota B., *The Jewish Theme in Theophanes the Confessor's Testimony on the Prophet Muḥammad*, „Studia Ceranea" 13 (2023) s. 255-269.

Cholewa M., *Problematyka dziecka w aktach soborów pierwszego tysiąclecia*, Kraków: Scriptum, 2023.

Czyżewski B.S., *Angelology in the „Letters" of St. Ambrose of Milan*, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 85-98.

Czyżewski B.S., *Ecclesio-Mariological Interpretation of Rev 12:1-6 in Early Christian Writings*, „Verbum Vitae" 41/4 (2023) s. 935-956.

Degórski B., *Apiariusz z Sicca Veneria i odwoływanie się do Ojców na synodach Afryki Łacińskiej (IV-VI w.)*, „Vox Patrum" 87 (2023) s. 95-114.

Gilski M., *Przyczyny odejścia z Kościoła. Diagnoza Epifaniusza z Salaminy*, „Łódzkie Studia Teologiczne" 32/1 (2023) s. 11-19.

Glowacki M.-T., *Ofiara w literaturze wczesnochrześcijańskiej do I soboru w Nicei*, „Nowy Filomata" 26/1-2 (2022) s. 25-37.

Grzywaczewski J., *Les controverses théologiques au quatrième siècle*, Lublin: Polihymnia, 2023.

Grzywaczewski J., *Tradycja synodalna w pierwszych wiekach*, w: *Synodalność wyzwaniem dla Kościoła w Polsce*, red. M.J. Tutak – T. Wielebski, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2023, s. 71-96.

Jaśkiewicz S., *The Angels' Ministry to People According to „De civitate Dei" by St. Augustine*, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 133-148.

Kieling M., *Skąd biorą się ucisk i prześladowanie Kościoła? Nauczanie Grzegorza Wielkiego o świętym Kościele w „Moralia in Job"*, w: *Kościół Chrystusowy w tradycji chrześcijańskiej*, red. P. Wygralak, Teologia Patrystyczna 20, Poznań: Pallotinum, 2023, s. 77-95.

Klinger J., *Dzieła zebrane*, t. 2: *O istocie prawosławia*, opr. H. Paprocki, Kraków: Tyniec, 2023.

Kochańczyk-Bonińska K., *John Chrysostom „On the Incomprehensible Nature of God" – The Simpler Way of Presenting Complex Theological and Philosophical Issues*, „Vox Patrum" 85 (2023) s. 91-104.

Kotkowska E.T., *Ścieżki przekazu wiary w bóstwo Chrystusa w przedrefleksyjnej i doświadczeniowej chrystologii II wieku*, w: *Wokół pytań o początki chrystologii*, red. P. Artemiuk – S. Zatwarnicki, Biblioteka Teologii Fundamentalnej 18, Kraków: Scriptum, 2023, s. 235-256.

Krynicka T. – WIlczyński A., *Siedem sztuk wyzwolonych w „Etymologiach" Izydora z Sewilli*, „Vox Patrum" 87 (2023) s. 191-216.

Misiarczyk L., *Angelology in the Writings of Justin Martyr, Tatian and Athenagoras*, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 7-30.

Misiarczyk L., *Maryja „piękna owieczka" w „Homilii Paschalnej" Melitona z Sardes*, „Biblica et Patristica Thoruniensia" 16/2 (2023) s. 185-203.

Misiarczyk L., *Obrona boskości Jezusa w pismach chrześcijańskich apologetów greckich II wieku*, w: *Wokół pytań o początki chrystologii*, red. P. Artemiuk – S. Zatwarnicki, Biblioteka Teologii Fundamentalnej 18, Kraków: Scriptum, 2023, s. 53-102.

Misiarczyk L., *The Nous Seeing its Own Light According to Evagrius Ponticus*, „Zeitschrift für Antikes Christentum" 27/2 (2023) s. 257-278.

Nieścior L., *Patrystyczna interpretacja zakazu gniewu w Mt 5,22a*, „Vox Patrum" 87 (2023) s. 313-338.

Nowosad S., *Ojcowie Kościoła w teologii anglikańskiej*, „Vox Patrum" 87 (2023) s. 339-364.

Paczkowski M.C., *San Girolamo e il presunto millenarismo di Apollinare di Laodicea (Św. Hieronim i domniemany millenaryzm Apolinarego z Laodycei)*, „Biblica et Patristica Thoruniensia" 16/1 (2023) s. 31-50.

Paczkowski M.C., *Wątki angelologiczne w egzegezie patrystycznej 1Kor 11,10*, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 195-226.

Pochwat J., *Aniołowie (dobrzy i źli) w alegorycznej interpretacji Ksiąg Rodzaju, Wyjścia i Kapłańskiej w homiliach św. Cezarego z Arles*, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 163-182.

Starowieyski M., *Kapłani i pasterze. Ojcowie Kościoła o kapłanach i kapłaństwie*, Kraków: Petrus, 2023.

Story M., *Konsekwencje zabójstwa dokonanego przez duchownego w świetle ksiąg pokutnych*, „Resovia Sacra" 28 (2021) s. 577-588.

Szram M., *„Praesentia carnalis Christi". Terminologia dotycząca wcielenia w polemice antyheretyckiej Filastriusza z Brescii*, „Vox Patrum" 87 (2023) s. 395-414.

Wysocki M., *Anioły są wśród nas. Studium pism św. Paulina z Noli*, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 149-162.

Zatwardnicki S., *The Rule of Faith, the Scripture and Tradition. A Voice in the Discussion on the Doctrine of the Holy Scripture*, „Collectanea Theologica" 93/3 (2023) s. 51-87.

Żelazny J.W., *Relacje między monofizytami a Kościołem Orientu w świetle korespondencji Tymoteusza I, patriarchy Bagdadu*, w: *Kościół Chrystusowy w tradycji chrześcijańskiej*, red. P. Wygralak, Teologia Patrystyczna 20, Poznań: Pallotinum, 2023, s. 111-123.

6. Liturgia

Grzywa A., *Przygotowanie kandydatów do chrztu w kontekście ich funkcjonowania w świecie na podstawie wybranych pouczeń chrzcielnych oraz pism katechetycznych (IV–V w.)*, „Biblica et Patristica Thoruniensia" 16/1 (2023) s. 9-30.

Klinger J., *Dzieła zebrane*, t. 1: *Geneza sporu o epiklezę. Eschatologiczny a memorialny aspekt Eucharystii w kanonie pierwszych wieków*, opr. H. Paprocki, Kraków: Tyniec, 2023.

Królikowski J., *Patrystyczne początki kultu eucharystycznego poza Mszą*, „Vox Patrum" 87 (2023) s. 405-420.

Miecznikowski J., *Wpływ synodów w pierwszych pięciu wiekach chrześcijaństwa na obrzędy Eucharystii*, „Teologia i człowiek" 61/1 (2023) s. 65-80.

Rachwał K., *Data Ostatniej Wieczerzy i jej wpływ na celebrację Wielkiego Tygodnia w Kościele do X wieku*, Kraków: Scriptum, 2023.

Superson J., *Przyczynek do studium nad początkami niedzielnego lekcjonarza do celebracji eucharystycznej w Rzymie*, „Teologia i człowiek" 61/1 (2023) s. 81-99.

Szczur P., *Typologia i topografia wczesnochrześcijańskich baptysteriów. Próba spojrzenia teologiczno-historycznego*, „Vox Patrum" 87 (2023) s. 365-394.

Wąsik W., *Komunia święta małych dzieci w prawie Kościoła łacińskiego (I-XIII w.)*, w: *Liturgia culmen et fons vitae missionisque Ecclesiae. Księga jubileuszowa dedykowana księdzu profesorowi Andrzejowi Żądło w 70. rocznicę urodzin*, red. I. Celary, Katowice: Księgarnia św. Jacka, 2023, s. 190-201.

Witowski W., *Cześć wobec Eucharystii w świetle wybranych kanonów italskich ksiąg pokutnych (VIII-IX w.)*, w: *Eucharystia w życiu i posłannictwie Kościoła*, red. D. Kiełb – A. Pawlak, Rzeszów: Bonus Liber, 2021, s. 53-71.

Żurek A., *Eucharystia w teologii i praktyce Kościoła starożytnego*, w: *Eucharystia w teologicznej myśli Kościoła*, red. P. Łabuda Źródło Wody Żywej 10B, Tarnów: Biblos, 2023, s. 12-81.

7. Hagiografia, monastycyzm i historia duchowości

Czyżewski B.S., *„Reguła" Eugipiusza o funkcji opata*, „Vox Patrum" 87 (2023) s. 71-94.

Filokalia, tł. C. Dobak, red. i opr. C. Dobak – S. Hiżycki, ŹrMon. Filokalia 1, Kraków: Tyniec, 2023.

Garnczarski S., *Recepcja wczesnochrześcijańskich motywów eucharystycznych w pieśni „Dziękujemy Ci, Ojcze nasz"*, „Vox Patrum" 87 (2023) s. 115-134.

Kasprzak D.A., *Praca w monastycyzmie pachomiańskim*, „Vox Patrum" 87 (2023) s. 155-174.

Kolada K., *Św. Katarzyna Aleksandryjska – o przyjęciu chrześcijaństwa i nawróceniu pogan*, „Elpis" 25 (2023) s. 113-117.

Koniecko B., *Droga „Filokalii". 50-dniowe ćwiczenie duchowe*, Kraków: Tyniec, 2023.

Milewski I., *Bankers and Usurers in the Early Byzantine Hagiographical Texts*, „Studia Ceranea" 13 (2023) s. 587-598.

Módlcie się nieustannie. Autorzy wczesnochrześcijańscy o modlitwie ustawicznej, tł. J. Grzywaczewski – L. Nieścior – M. Przyszychowska, opr. L. Nieścior, Biblioteka Ojców Kościoła 39, Kraków: Wydawnictwo M, 2023.

Naumowicz J., *Szkoła modlitwy wschodnich Ojców Kościoła. Filokalia*, Warszawa: Fronda, 2023.

Pakowski G., *„Bona mors" czy „bona mortis"? Opis śmierci św. Moniki w „Wyznaniach" św. Augustyna a dobra płynące ze śmierci w „De bono mortis" św. Ambrożego*, „Warszawskie Studia Teologiczne" 36/1 (2023) s. 100-115.

Wygralak P., *Ildefonsa z Toledo modlitwy do Matki Bożej. Analiza treści modlitw*, „Vox Patrum" 87 (2023) s. 415-424.

Wygralak P., *Przesłanie duchowe matek pustyni: Synkletyki, Sary i Teodory*, w: *Mulieres fortis. Studia o Jadwidze Zamoyskiej i kobietach w historii Kościoła*, red. T. Nawracała, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, 2023, s. 165-180.

Wygralak P., *Spiritual message of the desert mothers: Syncletica, Sarah and Theodora*, „Poznańskie Studia Teologiczne" 44 (2023) s. 123-135.

8. Archeologia i historia sztuki

Cholewa M., *Ślady kultury chrześcijańskiej w Achai do 313 roku*, Kraków: Scriptum, 2023.

Łaptaś M., *Archanioł Rafał pokonujący demona (Asmodeusza) jako starotestamentowy typ Chrystusa zwyciężającego śmierć. Próba interpretacji malowideł i inskrypcji nubijskich*, „Saeculum Christianum" 30/2 (2023) s. 18-33.

Łuć I., *Idea „Virtus" na monetach cesarza Konstantyna Wielkiego. Typy VIRTVS MILITVM, VIRTVS EXERCITVS, VIRTVS EXERCITVS GALL, VIRTVS PERP AVG i VIRT CONSTANTINI AVG*, „Vox Patrum" 87 (2023) s. 247-266.

Szczur P., *Typologia i topografia wczesnochrześcijańskich baptysteriów. Próba spojrzenia teologiczno-historycznego*, „Vox Patrum" 87 (2023) s. 365-394.

9. Biblia

Beda Czcigodny, *Komentarz do Ewangelii Łukasza (In Lucae evangelium expositio; CPL 1356)*, tł. L. Misiarczyk, PSP 81, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2022.

Budzanowska-Weglenda D.Ł., *Aniołowie w pierwszym łacińskim komentarzu do Apokalipsy Wiktoryna z Petowium*, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 31-48.

Czyżewski B.S., *Ecclesio-Mariological Interpretation of Rev 12:1-6 in Early Christian Writings*, „Verbum Vitae" 41/4 (2023) s. 935-956.

Grzegorz z Elwiry, *Komentarz do Pieśni nad Pieśniami (Tractatus de Epithalamio; CPL 547)*, tł. i opr. M. Gubernat, ŹrMon 101. Starożytność 55, Kraków: Tyniec, 2023.

Hilary z Poitiers, *Traktaty o Psalmach 1-14 (Tractatus super psalmos; CPL 428)*, tł. i opr. P. Chojnacka, PSP 86, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2023.

Jan Chryzostom, *Homilie do Listu św. Pawła do Kolosan (In epistulam ad Colossenses homiliae 1-12; CPG 4433)*, tł. A. Paciorek, Biblia Ojców 7, Częstochowa: Edycja Świętego Pawła, 2023.

Kamczyk W., *„Veram exhibens carnem". Chrystofania w Wieczerniku (Łk 24,36-49) w duszpasterskiej interpretacji Augustyna z Hippony*, „Biblica et Patristica Thoruniensia" 16/2 (2023) s. 149-170.

Królikowski J., *Dzieło translatorskie św. Hieronima i „veritas hebraica"*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego" 8 (2022) s. 309-333.

Królikowski J., *Święty Augustyn i tekst Pisma Świętego*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego" 9 (2023) s. 109-143.

Nawrot J., *Συναγωγὴ κυρίου oraz ἐκκλησία κυρίου w Septuagincie*, w: *Kościół Chrystusowy w tradycji chrześcijańskiej*, red. P. Wygralak, Teologia Patrystyczna 20, Poznań: Pallotinum, 2023, s. 9-35.

Nieścior L., *Patrystyczna interpretacja zakazu gniewu w Mt 5,22a*, „Vox Patrum" 87 (2023) s. 313-338.

Paczkowski M.C., *„Pharisaicus hydrops". Łk 14,2-4 w przepowiadaniu Piotra Chryzologa*, „Vox Patrum" 85 (2023) s. 167-192.

Paczkowski M.C., *Wątki angelologiczne w egzegezie patrystycznej 1Kor 11,10*, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 195-226.

Pochwat J., *Aniołowie (dobrzy i źli) w alegorycznej interpretacji Ksiąg Rodzaju, Wyjścia i Kapłańskiej w homiliach św. Cezarego z Arles*, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 163-182.

Tykoniusz, *Księga reguł. Komentarz do Apokalipsy (Liber regularum; CPL 709. Commentarius in Apocalypsin; CPL 710)*, tł. i opr. D.Ł. Budzanowska-Weglenda, Biblioteka Europejska, Kęty: Wyd. Marek Derewiecki, 2023.

Wajda A.M., *Wybrane przykłady realiów biblijnych ze świata flory i fauny wprowadzone do przekładu Pisma Świętego przez św. Hieronima*, „Biblica et Patristica Thoruniensia" 16/1 (2023) s. 51-73.

Widok N., *Sposoby wykorzystywania Pisma Świętego w nauczaniu katechetycznym Cyryla Jerozolimskiego*, w: *„I dam wam serce nowe". Księga pamiątkowa dla o. prof. dr. hab. Andrzeja S. Jasińskiego OFM z okazji 70. rocznicy urodzin*, red. J. Bosowski – Ł.G. Florczyk – A.J. Demitrów, Opolska Biblioteka Teologiczna 181, Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego, 2023, s. 407-442.

10. Patrystyka i średniowiecze (łacińskie i bizantyńskie)

10.1. Przekłady

Absalon ze Sprinckirsbach, *„Nakazał zbudować sobie dom, by w nim odbywały się uroczystości zaślubin". Absalona ze Sprinckirsbach kazanie XL na poświęcenie kościoła – przekład i komentarz*, tł. Ł. Libowski – M. Włosiński, „Łódzkie Studia Teologiczne" 32/4 (2023) s. 171-196.

Absalon ze Sprinckirsbach, *„To jest ten dom, w którym Chrystus chce się zatrzymać". Absalona ze Sprinckirsbach kazanie XXXIX na poświęcenie kościoła – przekład i komentarz*, tł. P. Wilk, „Łódzkie Studia Teologiczne" 32/4 (2023) s. 245-260.

Adam ze Świętego Wiktora, *Sekwencje*, tł. T. Gacia – Ł. Libowski – M.H. Nowak – A. Strycharczuk – A. Wilczyński – P. Wilk, Lublin: Academicon, 2023.

Afrahat Syryjczyk, *Mowy. Tłumaczenie „Demonstrationes I-XXIII" (Patrologia Syriaca 1, 5-2, 150)*, tł. A. Uciecha, Studia Antiquitatis Christianae. Series Nova 25, Katowice: Wydawnictwo WueM – Księgarnia św. Jacka, 2023.

Ambroży z Mediolanu, *O dziewictwie (De virginitate; CPL 147)*, tł. A. Wilczyński, ŹrMon 102. Starożytność 56, Kraków: Tyniec, 2023.

Anastazy Synaita, *Homilia na temat Psalmu VI*, tł. D. Piasecki, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 249-276.

Anastazy Synaita, *Pytania i odpowiedzi (Quaestiones et responsiones; CPG 7746). Tekst grecki i polski*, tł. M. Gilski – D. Piasecki, Kraków: Scriptum, 2023.

Anonim, *Hermetica Vindobonensia I-IV*, tł. A.E. Sowińska, „Vox Patrum" 86 (2023) s. 105-122.

Augustyn, *Kazanie 19. wygłoszone w „Basilica Restituta" w dniu „munerum"*, tł. Ł. Libowski, „Vox Patrum" 86 (2023) s. 163-186.

Augustyn, *List 153 św. Augustyna. Tekst – tłumaczenie – komentarz. Część I*, tł. M. Kubala, „Zeszyty Prawnicze UKSW" 23/3 (2023) s. 283-308.

Augustyn, *List 153 św. Augustyna. Tekst – tłumaczenie – komentarz. Część II*, tł. M. Kubala, „Zeszyty Prawnicze UKSW" 23/4 (2023) s. 273-292.

Augustyn, *Przeciw Kreskoniuszowi (Contra Cresconium; CPL 335)*, tł. i opr. T. Kołosowski, PSP 85, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2023.

Beda Czcigodny, *Komentarz do Ewangelii Łukasza (In Lucae evangelium expositio; CPL 1356)*, tł. L. Misiarczyk, PSP 81, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2022.

Dante Alighieri, *„Vatificis prolutus aquis et lacte canoro viscera plena ferens". Dwie eklogi Dantejskie okraszone uwagami*, tł. Ł. Libowski, w: *Dante Alighieri (1265-1321). In memoriam. Dla uczczenia siedemsetnej rocznicy śmierci poety*, red. U. Mazurczak – D. Tabor, Kraków: UPJPII Wydawnictwo Naukowe, 2023, s. 109-155.

Donatystyczne „Passiones" (CPL 53.720.751.2049a.2054.2055.2063, PL 8, 718B--726C.752D-758B, BHL 2303b), tł. i opr. E. Dżbik, PSP 91, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2023.

Eucheriusz z Lyonu, *Dzieła egzegetyczne. Zasady rozumienia duchowego. Wyjaśnienia (Formulae spiritalis intellegentiae; CPL 488. Instructionum ad Salonium l. II; CPL 489)*, tł. T. Skibiński, PSP 84, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2023.

Filokalia, tł. C. Dobak, opr. C. Dobak – S. Hiżycki, ŹrMon. Filokalia 1, Kraków: Tyniec, 2023.

Galen z Pergamonu, *O moich własnych księgach*, tł. Ł. Karczewski – J. Krajewska, „Vox Patrum" 86 (2023) s. 123-162.

Grzegorz Palamas, *Triada trzecia. W obronie świętych hezychastów*, tł. M. Siwicka – A. Palusińska, Lublin: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, 2022.

Grzegorz z Elwiry, *Komentarz do Pieśni nad Pieśniami (Tractatus de Epithalamio; CPL 547)*, tł. i opr. M. Gubernat, ŹrMon 101. Starożytność 55, Kraków: Tyniec, 2023.

Hermetica Berolinensia II-VIII (Papyrus Berolinensis Graeca 17027), tł. A.E. Sowińska, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 229-248.

Hieronim ze Strydonu – Gennadiusz – Izydor z Sewilli – Ildefons z Toledo – Ebedjesu, *O znakomitych mężach, czyli co pisarze wczesnochrześcijańscy pisali o pisarzach wczesnochrześcijańskich (De viris illustribus; CPL 616.957.1206; De virorum illustrium scriptis; CPL 1252; Assemani, Bibliotheca Orientalis 3, 1, 3-362)*, tł. K. Romaniuk – W. Gądek – S. Bajko – T. Krynicka – J. Czuj – M. Ożóg – M. Starowieyski, opr. M. Starowieyski – W. Stawiszyński, Kęty: Wyd. Marek Derewiecki, 2023.

Hilary z Poitiers, *Traktaty o Psalmach 1-14 (Tractatus super psalmos; CPL 428)*, tł. i opr. P. Chojnacka, PSP 86, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2023.

Hugon ze Świętego Wiktora, *„Ipsa quodammode ecclesia primum baptizatur". Hugona ze Świętego Wiktora spojrzenie na rzeczywistość sakramentu poświęcenia kościoła: piąta część drugiej księgi jego „De sacramentis christianae fidei"*, tł. Ł. Libowski, „Liturgia sacra" 29/1 (2023) s. 183-220.

Hugon ze Świętego Wiktora, *„Sacrarium autem vestium ritus". Hugona ze Świętego Wiktora spojrzenie na rzeczywistość sakramentu świętych szat: czwarta część drugiej księgi jego „De sacramentis christianae fidei"*, tł. Ł. Libowski, „Świdnickie Studia Teologiczne" 18 (2021) s. 71-96.

Hugon ze Świętego Wiktora, *„Voluit Christus a nobis manducari, ut nos sibi incorporaret". Hugona ze Świętego Wiktora spojrzenie na rzeczywistość sakramentu ciała i krwi Pańskiej: ósma część drugiej księgi jego „De sacramentis christianae fidei"*, w: *Eucharystia w życiu i posłannictwie Kościoła*, tł. Ł. Libowski, red. D. Kiełb – A. Pawlak, Rzeszów: Bonus Liber, 2021, s. 89-139.

Izaak z Niniwy, *Mowy. Zbiór trzeci*, tł. i opr. M.J. Janecki, PSP 88, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2023.

Jan Chryzostom, *Homilie do Listu św. Pawła do Kolosan (In epistulam ad Colossenses homiliae 1-12; CPG 4433)*, tł. A. Paciorek, Biblia Ojców 7, Częstochowa: Edycja Świętego Pawła, 2023.

Jan Chryzostom, *O niepoznawalności Boga. O Opatrzności (De incomprehensibili dei natura homiliae 1-5; CPG 4318. Ad eos qui scandalizanti sunt; CPG 4401)*, tł. K. Kochańczyk-Bonińska, PSP 89, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2023.

Jan Kasjan, *Reguły (De institutis coenobiorum; CPL 513)*, tł. K. Maraś, ŹrMon 100. Starożytność 54, Kraków: Tyniec, 2023.

Jan Szkot Eriugena, *Periphyseon. Księga V*, tł. A. Kijewska, Ad Fontes 31, Kęty: Wydawnictwo Marek Derewiecki, 2023.

Johannes Kantakuzenos, *Historia*, tł. H. Pietruszczak, Zgorzelec: Wydawnictwo Henryk Pietruszczak, 2023.

Johannes Malalas, *Kronika świata*, tł. H. Pietruszczak, Zgorzelec: Wydawnictwo Henryk Pietruszczak, 2023.

Justyn Męczennik, *1 i 2 Apologia. Dialog z Żydem Tryfonem (Apologia; CPG 1073. Dialogus cum Tryphone Iudaeo; CPG 1076)*, tł. i opr. L. Misiarczyk, PSP 82, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2023.

Krawczuk M., *The homily „On fasting" by Rətuʿa Haymanot (CAe 6587). Edition and translation*, „Warszawskie Studia Teologiczne" 36/1 (2023) s. 70-85.

Laktancjusz, *Podstawy nauki Bożej. Księgi I-III (Epitome Divinarum Institutionum; CPL 86)*, tł. J. Wojtczak-Szyszkowski, PSP 83, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2023.

Metody z Olimpu, *O zmartwychwstaniu (albo: Aglaofon) (De resurrectione; CPG 1812)*, tł. M. Mejzner, PSP 87, Warszawa: Wydawnictwo UKSW, 2023.

Módlcie się nieustannie. Autorzy wczesnochrześcijańscy o modlitwie ustawicznej, tł. J. Grzywaczewski – L. Nieścior – M. Przyszychowska, opr. L. Nieścior, Biblioteka Ojców Kościoła 39, Kraków: Wydawnictwo M, 2023.

Pseudo-Justyn, *Pisma polemiczne*, tł. i opr. J. Brylowski, Pelplin: Bernardinum, 2023.

Ryszard ze Świętego Wiktora, *„Sermo IV: Życie nasze jest jak morze" – wstęp, komentarz, przekład*, tł. P. Wilk, „Świdnickie Studia Teologiczne" 19 (2022) s. 149-158.

Średniowieczna liryka nabożna (wybór), tł. T. Gacia, „Vox Patrum" 87 (2023) s. 427-440.

Średniowieczny słownik symboliki biblijnej. Pseudo-Garnier z Langres. Alegoryczne interpretacje całego Pisma Świętego, opr. i tł. K. Bardski – D.Ł. Budzanowska-Weglenda, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2023.

Tomasz z Akwinu, *Objaśnienia „Polityki" (Sententia libri Politicorum)*, tł. M. Bęściak – M. Przanowski, Dzieła wszystkie 43, Kraków: Fundacja Pro Futuro Theologiae – Instytut Tomistyczny – W drodze, 2023.

Tykoniusz, *Księga reguł. Komentarz do Apokalipsy (Liber regularum; CPL 709. Commentarius in Apocalypsin; CPL 710)*, tł. i opr. D.Ł. Budzanowska-Weglenda, Biblioteka Europejska, Kęty: Wydawnictwo Marek Derewiecki, 2023.

Wiktor z Tonnuny, *Chronicon/Kronika (Continuatio Prosperi; CPL 2260)*, tł. R. Kosiński, w: *Wiktor z Tonnony i jego dzieło*, Źródła Historyczne, Kraków: Historia Iagellonica, 2023, s. 236-289 (wydanie dwujęzyczne).

Źródła greckie do historii herezji paulicjan w Azji Mniejszej. Wybór tekstów. Piotr Sycylijczyk, Piotr Hegumen, Focjusz, Formuły anatematyzmów, tł. i opr. Ł. Karczewski, PSP 90, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2023.

10.2. Opracowania

Budzanowska-Weglenda D.Ł., *Galand z Reigny o małżeństwie, rodzinie, wspólnocie w „Libellus proverbiorum"*, „Bibliotekarz Podlaski" 1/58 (2023) s. 171-189.

Degórski B., *La cura del creato nei Padri della Chiesa*, w: *Neutralità climatica e decarbonizzazione. Interessi in gioco e salvaguardia del creato*, red. L. Troiani – A. Crosthwaite, Milano: Biblion, 2023, s. 15-20, 341-342.

Grzeszczak J., *Siódma czasza. Kryzys późnośredniowiecznego Kościoła w apokaliptycznej wizji Arnolda z Villanova († 1311)*, w: *Kościół Chrystusowy w tradycji chrześcijańskiej*, red. P. Wygralak, Teologia Patrystyczna 20, Poznań: Pallotinum, 2023, s. 125-145.

Kosiński R., *Wiktor z Tonnony i jego dzieło*, Źródła Historyczne, Kraków: Historia Iagellonica, 2023.

Libowski Ł., *Wiktoryńskie florarium. Motywy kwietne w sekwencjach Adama ze Świętego Wiktora*, „Roczniki Kulturoznawcze" 14/2 (2023) s. 161-192.

Wierdak D., *Hugona ze św. Wiktora mediewistyczna „arcula memoriae" w świetle klasycznego dyskursu wokół „pamięci"*, „Resovia Sacra" 29 (2022) s. 617-632.

11. Autorzy

Afrahat Syryjczyk

Afrahat Syryjczyk, *Mowy. Tłumaczenie „Demonstrationes I-XXIII" (Patrologia Syriaca 1, 5-2, 150)*, tł. A. Uciecha, Studia Antiquitatis Christianae. Series Nova 25, Katowice: Wydawnictwo WueM – Księgarnia św. Jacka 2023.

Amalariusz z Metzu

Bąk M., *La struttura del periodo di preparazione alla Pasqua e la sua interpretazione nella opera di Amalario di Metz „Liber officialis" (Struktura okresu przygotowania do Wielkanocy i jej interpretacja w dziele Amalariusza z Metzu „Liber officialis")*, „Kieleckie Studia Teologiczne" 22 (2023) s. 7-25.

Ambroży z Mediolanu

Ambroży z Mediolanu, *O dziewictwie (De virginitate; CPL 147)*, tł. A. Wilczyński, ŹrMon 102. Starożytność 56, Kraków: Tyniec, 2023.

Czyżewski B.S., *Angelology in the „Letters" of St. Ambrose of Milan*, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 85-98.

Pakowski G., *„Bona mors" czy „bona mortis"? Opis śmierci św. Moniki w „Wyznaniach" św. Augustyna a dobra płynące ze śmierci w „De bono mortis" św. Ambrożego*, „Warszawskie Studia Teologiczne" 36/1 (2023) s. 100-115.

Skibiński T., *Sant'Ambrogio di Milano e il riscatto dei prigionieri di guerra. Motivazioni, modi, influsso*, w: *Spes mea unica. Miscellanea offerta a Sua Ecc. Mons. Andrzej W. Suski primo vescovo della diocesi di Toruń in occasione del Suo 80 genetliaco*, red. M. Sodi – D. Brzeziński, Veritatem Inquirere 13, Roma: Edizioni Santa Croce, 2023, s. 307-317.

Wysocki M., *Letters as a Form of Memory. A Study of the Latin Christian Letters of the 4th and 5th Century (Ambrose, Jerome, Augustine and Paulinus of Nola)*, w: *La Memoria. Forme e finalita del ricordare nel cristianesimo antico*, Studia Ephemeridis Augustinianum 164, Roma: Institutum Patristicum Augustinianum – Firenze: Nerbini International, 2023, s. 431-437.

Anastazy Synajski

Anastazy Synaita, *Homilia na temat Psalmu VI*, tł. D. Piasecki, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 249-276.

Anastazy Synaita, *Pytania i odpowiedzi (Quaestiones et responsiones; CPG 7746). Tekst grecki i polski*, tł. M. Gilski – D. Piasecki, Kraków: Scriptum, 2023.

Apolinary z Laodycei

Paczkowski M.C., *San Girolamo e il presunto millenarismo di Apollinare di Laodicea (Św. Hieronim i domniemany millenaryzm Apolinarego z Laodycei)*, „Biblica et Patristica Thoruniensia" 16/1 (2023) s. 31-50.

Augustyn

Adamiak S. – Dohnalik J., *The Prohibition of Suicide and Its Theological Rationale in Catholic Moral and Canonical Tradition. Origins and Development*, „Journal of Religion and Health" 62/6 (2023) s. 3820-3833.

Augustyn, *Kazanie 19. wygłoszone w „Basilica Restituta" w dniu „munerum"*, tł. Ł. Libowski, „Vox Patrum" 86 (2023) s. 163-186.

Augustyn, *List 153 św. Augustyna. Tekst – tłumaczenie – komentarz. Część I*, tł. M. Kubala, „Zeszyty Prawnicze UKSW" 23/3 (2023) s. 283-308.

Augustyn, *List 153 św. Augustyna. Tekst – tłumaczenie – komentarz. Część II*, tł. M. Kubala, „Zeszyty Prawnicze UKSW" 23/4 (2023) s. 273-292.

Augustyn, *Przeciw Kreskoniuszowi (Contra Cresconium; CPL 335)*, tł. i opr. T. Kołosowski, PSP 85, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2023.

Jaśkiewicz S., *Synody według świadectw św. Augustyna – rozumienie ich roli i znaczenia w Kościele afrykańskim*, „Verbum Vitae" 41/1 (2023) s. 33-56.

Jaśkiewicz S., *Święty Augustyn i synody Afryki północnej przełomu IV i V wieku*, „Teologia w Polsce" 17/2 (2023) s. 91-108.

Jaśkiewicz S., *The Angels' Ministry to People According to „De civitate Dei" by St. Augustine*, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 133-148.

Kamczyk W., *„Veram exhibens carnem". Chrystofania w Wieczerniku (Łk 24,36-49) w duszpasterskiej interpretacji Augustyna z Hippony*, „Biblica et Patristica Thoruniensia" 16/2 (2023) s. 149-170.

Królikowski J., *Święty Augustyn i tekst Pisma Świętego*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego" 9 (2023) s. 109-143.

Pakowski G., *„Bona mors" czy „bona mortis"? Opis śmierci św. Moniki w „Wyznaniach" św. Augustyna a dobra płynące ze śmierci w „De bono mortis" św. Ambrożego*, „Warszawskie Studia Teologiczne" 36/1 (2023) s. 100-115.

Wysocki M., *Letters as a Form of Memory. A Study of the Latin Christian Letters of the 4th and 5th Century (Ambrose, Jerome, Augustine and Paulinus of Nola)*, w: *La Memoria. Forme e finalita del ricordare nel cristianesimo antico*, Studia Ephemeridis Augustinianum 164, Roma: Institutum Patristicum Augustinianum – Firenze: Nerbini International, 2023, s. 431-437.

Beda Czcigodny

Beda Czcigodny, *Komentarz do Ewangelii Łukasza (In Lucae evangelium expositio; CPL 1356)*, tł. L. Misiarczyk, PSP 81, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2022.

Benedykt z Nursji

Kieling M., *Znaczenie „Reguły" św. Benedykta z Nursji w procesie reformy monastycznej w okresie karolińskim na podstawie źródeł prawnych*, „Poznańskie Studia Teologiczne" 43 (2023) s. 177-192.

Cezary z Arles

Pochwat J., *Aniołowie (dobrzy i źli) w alegorycznej interpretacji Ksiąg Rodzaju, Wyjścia i Kapłańskiej w homiliach św. Cezarego z Arles*, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 163-182.

Cyryl Jerozolimski

Widok N., *Sposoby wykorzystywania Pisma Świętego w nauczaniu katechetycznym Cyryla Jerozolimskiego*, w: *„I dam wam serce nowe". Księga pamiątkowa dla o. prof. dr. hab. Andrzeja S. Jasińskiego OFM z okazji 70. rocznicy urodzin*,

red. J. Bosowski – Ł.G. Florczyk – A.J. Demitrów, Opolska Biblioteka Teologiczna 181, Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego, 2023, s. 407-442.

Dionizy Mniejszy

Naumowicz J., *Decoding the Christian Era of Dionysius Exiguus*, „Collectanea Theologica" 94/1 (2023) s. 85-106.

Ebedjesu

Ebedjesu, *Wiersze Ebedjesu, metropolity Sobe i Armenii, zawierające katalog wszystkich ksiąg kościelnych (Assemani, Bibliotheca Orientalis 3, 1, 3-362)*, tł. M. Starowieyski, opr. M. Starowieyski – W. Stawiszyński, Kęty: Wydawnictwo Marek Derewiecki, 2023, s. 230-288.

Epifaniusz z Salaminy

Drzyżdżyk S. – Gilski M., *Epiphanius of Salamis' Polemic with Angelological Heresies*, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 99-112.

Gilski M., *Przyczyny odejścia z Kościoła. Diagnoza Epifaniusza z Salaminy*, „Łódzkie Studia Teologiczne" 32/1 (2023) s. 11-19.

Eriugena Jan Szkot

Jan Szkot Eriugena, *Periphyseon. Księga V*, tł. A. Kijewska, Ad Fontes 31, Kęty: Wydawnictwo Marek Derewiecki, 2023.

Eucheriusz z Lyonu

Eucheriusz z Lyonu, *Dzieła egzegetyczne. Zasady rozumienia duchowego. Wyjaśnienia (Formulae spiritalis intellegentiae; CPL 488. Instructionum ad Salonium l. II; CPL 489)*, tł. T. Skibiński, PSP 84, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2023.

Eugipiusz

Czyżewski B.S., *„Reguła" Eugipiusza o funkcji opata*, „Vox Patrum" 87 (2023) s. 71-94.

Ewagriusz z Pontu

Misiarczyk L., *The Nous Seeing its Own Light According to Evagrius Ponticus*, „Zeitschrift für Antikes Christentum" 27/2 (2023) s. 257-278.

Filastriusz z Brescii

Szram M., *„Praesentia carnalis Christi". Terminologia dotycząca wcielenia w polemice antyheretyckiej Filastriusza z Brescii*, „Vox Patrum" 87 (2023) s. 395-414.

Filokalia

Filokalia, tł. C. Dobak, opr. C. Dobak – S. Hiżycki, ŹrMon. Filokalia 1, Kraków: Tyniec, 2023.

Naumowicz J., *Szkoła modlitwy wschodnich Ojców Kościoła. Filokalia*, Warszawa: Fronda, 2023.

Filon z Aleksandrii

Mrugalski D., *The Platonic-Biblical Origins of Apophatic Theology. Philo of Alexandria's Philosophical Interpretation of the Pentateuchal Theophanies*, „Verbum Vitae" 41/3 (2023) s. 499-528.

Wyrzykowski M., *Proces nawrócenia się Abrahama w interpretacji Filona z Aleksandrii*, „Warszawskie Studia Teologiczne" 36/2 (2023) s. 128-141.

Gennadiusz

Gennadiusz, *O znakomitych mężach (De viris illustribus; CPL 957)*, tł. W. Gądek, opr. M. Starowieyski – W. Stawiszyński, Kęty: Wydawnictwo Marek Derewiecki, 2023, s. 113-149.

Grzegorz Wielki

Kieling M., *Skąd biorą się ucisk i prześladowanie Kościoła? Nauczanie Grzegorza Wielkiego o świętym Kościele w „Moralia in Job"*, w: *Kościół Chrystusowy w tradycji chrześcijańskiej*, red. P. Wygralak, Teologia Patrystyczna 20, Poznań: Pallotinum, 2023, s. 77-95.

Pawlak A., *Co można podarować zmarłemu? Znaczenie Mszy świętej za zmarłych w IV księdze „Dialogów" Grzegorza Wielkiego i geneza Mszy gregoriańskiej*,

w: *Eucharystia w życiu i posłannictwie Kościoła*, red. D. Kiełb – A. Pawlak, Rzeszów: Bonus Liber, 2021, s. 35-51.

Grzegorz z Elwiry

Grzegorz z Elwiry, *Komentarz do Pieśni nad Pieśniami (Tractatus de Epithalamio; CPL 547)*, tł. i opr. M. Gubernat, ŹrMon 101. Starożytność 55, Kraków: Tyniec, 2023.

Grzegorz z Nazjanzu

Nowaszczuk J., *„Najbardziej elokwentni z Ojców" a metoda przepowiadania w Kościele przełomu IV i V wieku*, „Vox Patrum" 85 (2023) s. 73-90.

Grzegorz z Nyssy

Przyszychowska M., *Żydzi w oczach Grzegorza z Nyssy*, w: *Religijne obrazy obcych. Żydzi, chrześcijanie, muzułmanie*, red. R. Marcinkowski – A. Citlak – M. Grodzki, Kraków: Libron – Filip Lohner, 2023, s. 145-160.

Hieronim ze Strydonu

Degórski B., *Le figure retoriche nell'epilogo della Vita S. Hilarionis e delle due altre Vitae Patrum geronimiane*, w: *Sant'Ilarione nel contesto del suo tempo. Atti del Convegno scientifico internazionale „Sant'Ilarione nel contesto del suo tempo", Mlini (Dubrovnik), 19-20 ottobre 2017*, red. I. Bodrožić – V. Kraft Soić, Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2023, s. 439-452.

Degórski B., *Przykład wykorzystania myśli św. Hieronima jako autorytetu w Komentarzu o. Grzegorza Gyöngyösiego do najstarszych Konstytucji paulińskich*, w: *Spes mea unica. Miscellanea offerta a Sua Ecc. Mons. Andrzej W. Suski primo vescovo della diocesi di Toruń in occasione del Suo 80 genetliaco*, red. M. Sodi – D. Brzeziński, Veritatem Inquirere 13, Roma: Edizioni Santa Croce, 2023, s. 153-163.

Degórski B., *Retoričke figure u epilogu djela „Vita S. Hilarionis" i epilozima drugih dviju Jeronimovih „Vitae Patrum"*, w: *Sveti Hilarion u kontekstu svoga vremena. Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenog skupa „Sveti Ilar u kontekstu svoga vremena", Mlini (Dubrovnik), 19-20 listopada 2017*, red. I. Bodrožić – V. Kraft Soić, Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2023, s. 183-194.

Hieronim ze Strydonu, *O znakomitych mężach (De viris illustribus; CPL 616)*, tł. K. Romaniuk, opr. M. Starowieyski – W. Stawiszyński, Kęty: Wydawnictwo Marek Derewiecki, 2023, s. 25-105.

Jóźwiak M., *Serafiny w egzegezie biblijnej św. Hieronima ze Strydonu*, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 113-131.

Królikowski J., *Dzieło translatorskie św. Hieronima i „veritas hebraica”*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 8 (2022) s. 309-333.

Morta K., *Palący oddechem wąż („serpens flatu adurens”) św. Hieronima*, „Vox Patrum” 87 (2023) s. 295-312.

Paczkowski M.C., *San Girolamo e il presunto millenarismo di Apollinare di Laodicea (Św. Hieronim i domniemany millenaryzm Apolinarego z Laodycei)*, „Biblica et Patristica Thoruniensia” 16/1 (2023) s. 31-50.

Wajda A.M., *Wybrane przykłady realiów biblijnych ze świata flory i fauny wprowadzone do przekładu Pisma Świętego przez św. Hieronima*, „Biblica et Patristica Thoruniensia” 16/1 (2023) s. 51-73.

Wysocki M., *Letters as a Form of Memory. A Study of the Latin Christian Letters of the 4th and 5th Century (Ambrose, Jerome, Augustine and Paulinus of Nola)*, w: *La Memoria. Forme e finalita del ricordare nel cristianesimo antico*, Studia Ephemeridis Augustinianum 164, Roma: Institutum Patristicum Augustinianum – Firenze: Nerbini International, 2023, s. 431-437.

Hilary z Poitiers

Hilary z Poitiers, *Traktaty o Psalmach 1-14 (Tractatus super psalmos; CPL 428)*, tł. i opr. P. Chojnacka, PSP 86, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2023.

Ildefons z Toledo

Ildefons z Toledo, *Księga o mężach znakomitych (De virorum illustrium scriptis; CPL 1252)*, tł. S. Bajko, opr. M. Starowieyski – W. Stawiszyński, Kęty: Wydawnictwo Marek Derewiecki, 2023, s. 178-188.

Wygralak P., *Ildefonsa z Toledo modlitwy do Matki Bożej. Analiza treści modlitw*, „Vox Patrum” 87 (2023) s. 415-424.

Wygralak P., *Kościół w katechetycznym nauczaniu Ildefonsa z Toledo*, w: *Kościół Chrystusowy w tradycji chrześcijańskiej*, red. P. Wygralak, Teologia Patrystyczna 20, Poznań: Pallotinum, 2023, s. 97-109.

Izaak z Niniwy

Izaak z Niniwy, *Mowy. Zbiór trzeci*, tł. i opr. M.J. Janecki, PSP 88, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2023.

Izydor z Sewilli

Izydor z Sewilli, *O znakomitych mężach (De viris illustribus; CPL 1206)*, tł. S. Bajko, opr. M. Starowieyski – W. Stawiszyński, Kęty: Wydawnictwo Marek Derewiecki, 2023, s. 158-176.

Krynicka T. – Wilczyński A., *Siedem sztuk wyzwolonych w „Etymologiach" Izydora z Sewilli*, „Vox Patrum" 87 (2023) s. 191-216.

Jan Chryzostom

Jan Chryzostom, *Homilie do Listu św. Pawła do Kolosan (In epistulam ad Colossenses homiliae 1-12; CPG 4433)*, tł. A. Paciorek, Biblia Ojców 7, Częstochowa: Edycja Świętego Pawła, 2023.

Jan Chryzostom, *O niepoznawalności Boga. O Opatrzności (De incomprehensibili dei natura homiliae 1-5; CPG 4318. Ad eos qui scandalizanti sunt; CPG 4401)*, tł. K. Kochańczyk-Bonińska, PSP 89, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2023.

Kochańczyk-Bonińska K., *John Chrysostom „On the Incomprehensible Nature of God" – The Simpler Way of Presenting Complex Theological and Philosophical Issues*, „Vox Patrum" 85 (2023) s. 91-104.

Nowaszczuk J., *„Najbardziej elokwentni z Ojców" a metoda przepowiadania w Kościele przełomu IV i V wieku*, „Vox Patrum" 85 (2023) s. 73-90.

Jan Kasjan

Jan Kasjan, *Reguły (De institutis coenobiorum; CPL 513)*, tł. K. Maraś, ŹrMon 100. Starożytność 54, Kraków: Tyniec, 2023.

Justyn Męczennik

Justyn Męczennik, *1 i 2 Apologia. Dialog z Żydem Tryfonem (Apologia; CPG 1073. Dialogus cum Tryphone Iudaeo; CPG 1076)*, tł. i opr. L. Misiarczyk, PSP 82, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2023.

Misiarczyk L., *„Apomnemoneumata" negli scritti di Giustino Martire. Gli inizi della formazione della memoria cristiana*, w: *La Memoria. Forme e finalita del ricordare nel cristianesimo antico*, red. M. Ghilardi, Studia Ephemeridis Augustinianum 164, Roma: Institutum Patristicum Augustinianum – Firenze: Nerbini International, 2023, s. 453-465.

Misiarczyk L., *Angelology in the Writings of Justin Martyr, Tatian and Athenagoras*, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 7-30.

Superson J., *Przyczynek do studium nad początkami niedzielnego lekcjonarza do celebracji eucharystycznej w Rzymie*, „Teologia i człowiek" 61/1 (2023) s. 81-99.

Switek M., *„Argumentum ex prophetia" u ojców Kościoła a współczesna krytyka funkcji proroctwa w apologetyce. Justyn Męczennik*, „Tarnowskie Studia Teologiczne" 41/1 (2022) s. 129-150.

Laktancjusz

Laktancjusz, *Podstawy nauki Bożej. Księgi I-III (Epitome Divinarum Institutionum; CPL 86)*, tł. J. Wojtczak-Szyszkowski, PSP 83, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2023.

Meliton z Sardes

Misiarczyk L., *Maryja „piękna owieczka" w „Homilii Paschalnej" Melitona z Sardes*, „Biblica et Patristica Thoruniensia" 16/2 (2023) s. 185-203.

Metody z Olimpu

Mejzner M., *Metodego z Olimpu interpretacja Święta Namiotów*, „Teologia Polityczna" (2023), w: https://teologiapolityczna.pl/ks-miroslaw-mejzner-sac-metodego-z-olimpu-interpretacja-swieta-namiotow#:~:text=%C5%9Awi%C4%99to%20Namiot%C3%B3w%20zapowiada%20prawdziwe%20%C5%9Bwi%C4%99to-,p%C3%B3r%20roku%2C%20oraz%20ludzka%20rozrodczo%C5%9B%C4%87 (dostęp: 10.06.2024).

Metody z Olimpu, *O zmartwychwstaniu (albo: Aglaofon) (De resurrectione; CPG 1812)*, tł. M. Mejzner, PSP 87, Warszawa: Wydawnictwo UKSW, 2023.

Nil z Ancyry

Nieścior L., *Anlehnungen an andere Autoren in Briefen des Nilus von Ankyra*, „Zeitschrift für Antikes Christentum" 27/3 (2023) s. 484-499.

Paulin z Noli

Wysocki M., *Anioły są wśród nas. Studium pism św. Paulina z Noli*, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 149-162.

Wysocki M., *Letters as a Form of Memory. A Study of the Latin Christian Letters of the 4th and 5th Century (Ambrose, Jerome, Augustine and Paulinus of Nola)*, w: *La Memoria. Forme e finalita del ricordare nel cristianesimo antico*, Studia Epheme-

ridis Augustinianum 164, Roma: Institutum Patristicum Augustinianum – Firenze: Nerbini International, 2023, s. 431-437.

Piotr Chryzolog

Paczkowski M.C., *„Pharisaicus hydrops". Łk 14,2-4 w przepowiadaniu Piotra Chryzologa*, „Vox Patrum" 85 (2023) s. 167-192.

Roman Pieśniarz

Karczewski P., *„Anielskie moce, spieszcie" – stichery św. Romana Melodosa na przedświęcie Narodzenia Chrystusa*, „Elpis" 25 (2023) s. 25-33.

Teofanes Wyznawca

Cecota B., *The Jewish Theme in Theophanes the Confessor's Testimony on the Prophet Muḥammad*, „Studia Ceranea" 13 (2023) s. 255-269.

Tykoniusz

Tykoniusz, *Księga reguł. Komentarz do Apokalipsy (Liber regularum; CPL 709. Commentarius in Apocalypsin; CPL 710)*, tł. i opr. D.Ł. Budzanowska-Weglenda, Biblioteka Europejska, Kęty: Wydawnictwo Marek Derewiecki, 2023.

Wiktor z Tonnuny

Wiktor z Tonnuny, *Chronicon/Kronika (Continuatio Prosperi; CPL 2260)*, tł. R. Kosiński, w: *Wiktor z Tonnony i jego dzieło*, Źródła Historyczne, Kraków: Historia Iagellonica, 2023, s. 236-289 (wydanie dwujęzyczne).

Wiktoryn z Petowium

Budzanowska-Weglenda D.Ł., *Aniołowie w pierwszym łacińskim komentarzu do Apokalipsy Wiktoryna z Petowium*, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 31-48.

12. Recenzje, omówienia

Budzanowska-Weglenda D.Ł. (rec.), T. Krynicka, *Święty Mikołaj z Myr Licyjskich w świetle greckich i łacińskich źródeł starożytnych i średniowiecznych, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2022, ss. 210* – „Vox Patrum" 85 (2023) s. 220-222.

Cecota B. (rec.), *Ascetismo y santidad en el Cercano Oriente cristiano (siglos IV-XIII), ed. Héctor Francisco Rodrigo, Laham Cohen, Pablo Ubierna, Instituto Multidisciplinario de Historia y Ciencias Humanas, Buenos Aires 2022, pp. 162* – „Studia Ceranea" 13 (2023) s. 786-789.

Cecota B. (rec.), *Cristianos, judíos y gentiles. Reflexiones sobre la construcción de la identidad durante la Antigüedad Tardía, ed. Rodrigo Laham Cohen, Esteban Noce, Instituto Multidisciplinario de Historia y Ciencias Humanas, Buenos Aires 2021, pp. 146* – „Studia Ceranea" 13 (2023) s. 790-793.

Libowski Ł. (rec.), *Orzeźwiająca i ożywiająca woda mądrości – rec. „«Omnium expetendorum prima est sapientia». Studies on Victorine thought and influence", ed. Dominique Poirel and Marcin Jan Janecki in collaboration with Wanda Bajor and Michał Buraczewski. Bibliotheca Victorina XXIX. Turnhout: Brepols, 2021* – „Roczniki Filozoficzne" 71/3 (2023) s. 341-346.

Misiarczyk L. (rec.), A.G. Cristaudo, *Giustino e la protoortodossia Giovannea. Il superamento della cristologia pneumatica e la nascita della teologia del Logos, Institutum Patristicum Augustinianum – Nerbini International, Roma 2023, pp. 647* – „Vox Patrum" 88 (2023) s. 279-289.

Misiarczyk L. (rec.), W. Varner, *The Apostolic Fathers. An Introduction and Translation, T&T Clark, London 2023, ss. 242* – „Vox Patrum" 88 (2023) s. 287-291.

Pochwat J. (rec.), Jan Chryzostom, *Homilie do Listu Św. Pawła do Kolosan, przekład z języka greckiego opatrzony wprowadzeniem i notami: ks. Antoni Paciorek, Biblia Ojców 7, Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2023, ss. 253* – „Vox Patrum" 88 (2023) s. 291-293.

Przyszychowska M. (rec.), G. Maspero, *Rethinking the Filioque with the Greek Fathers, William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, Michigan 2023, ss. 326* – „Vox Patrum" 88 (2023) s. 293-296.

Szram M. (rec.), Kasjodor, *Pisma wybrane (Studia o Kasjodorze), przekład z języka łacińskiego Dominika Budzanowska-Weglenda, ks. Krzysztof Burczak, ks. Jarosław Januszewski, ks. Lucjan Dyka, opracowanie ks. Marek Starowieyski, ks. Mikołaj Lohr, Wydawnictwo Marek Derewiecki, Kęty 2022, ss. 362* – „Vox Patrum" 85 (2023) s. 222-226.

Wysocki M. (rec.), M. Andoková, *Čierna som a predsa krásna. Tyconiov výklad Piesne piesní 1, 5, Iris, Bratislava 2020, ss. 226* – „Vox Patrum" 85 (2023) s. 213-216.

13. Sprawozdania

Kochanek P., *Posiedzenia Komisji Bizantynologicznej Polskiego Towarzystwa Historycznego w roku akademickim 2022/2023* – „Vox Patrum" 88 (2023) s. 321-324.

Wilk P., *Działalność Komisji Badań nad Antykiem Chrześcijańskim TN KUL w roku akademickim 2022/2023* – „Vox Patrum" 88 (2023) s. 325-328.

Wysocki M., *Doroczne Spotkanie Kanadyjskiego Towarzystwa Badań Patrystycznych* (Toronto, Kanada, 29-31.05.2023) – „Vox Patrum" 88 (2023) s. 332-335.

Wysocki M., *Oblicza Boga w chrześcijaństwie starożytnym* (XLIX Spotkanie Badaczy Antyku Chrześcijańskiego, Papieski Instytut Patrystyczny Augustinianum, Rzym, 11-13.05.2023) – „Vox Patrum" 88 (2023) s. 329-332.

Wysocki M., *Trzynaste doroczne spotkanie Towarzystwa Badań Wczesnochrześcijańskich Azji i Pacyfiku* (Singapur, 7-9.09.2023) – „Vox Patrum" 88 (2023) s. 335-337.

14. Wybrane publikacje z zakresu kultury klasycznej

14.1. Przekłady

Dystychy Katona, tł. i opr. D.Ł. Budzanowska-Weglenda, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2023.

„Gesta Senatus Romani 'De Theodosiano publicando'" – przekład protokołu opatrzony komentarzem historyczno-prawnym, tł. W. Saracyn, „Zeszyty Prawnicze UKSW" 23/1 (2023) s. 53-80.

Iulius Firmicus Maternus, *Kompendium astrologii (Mathesis). Księgi I-III*, tł. J. Komorowska, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2023.

Pliniusz Starszy, *Historia naturalna*, t. 4: *Ziołolecznictwo. Księgi XX-XXVII*, tł. I. Mikołajczyk, Toruń: Wydawnictwo UMK, 2023.

Plotyn, *Dzieła wszystkie*, t. 1: *Traktaty 1-21*, tł. H. Podbielski – J. Lewandowicz – A. Zhyrkowa – M. Podbielski, red. M. Podbielski, Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Ignatianum, 2023, s. 59-410.

Porfiriusz, *Sentencje czyli drogi do świata ponadzmysłowego*, tł. E. Osek – M.A. Komsta, Lublin: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, 2022.

Porfiriusz, *Żywot Plotyna*, t. 1, tł. H. Podbielski – J. Lewandowicz – A. Zhyrkowa – M. Podbielski, red. M. Podbielski, Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Ignatianum, 2023, s. 1-57.

14.2. Opracowania

Bralewski S., *„Decreta caelestia versus princeps bonus" w świetle „Res Gestae" Ammiana Marcellina*, „Vox Patrum" 87 (2023) s. 49-70.

Damski M., *Simplikios z Cylicji i jego komentarz do „Encheiridionu" Epikteta*, Kraków: Homini, 2023.

Keiss-Dolańska D., *Polemika chrześcijaństwa z pogaństwem. Prezentacja w zarysie zarzutów stawianych chrześcijaństwu w wybranych pseudoporfiriańskich traktatach antycznych*, w: *Religijne obrazy obcych. Żydzi, chrześcijanie, muzułmanie*, red. R. Marcinkowski – A. Citlak – M. Grodzki, Kraków: Libron – Filip Lohner, 2023, s. 33-46.

Mielnik D., *Wieczność świata. Dyskusja Jana Filopona z Arystotelesem*, Lublin: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, 2023.

Osek E., *Posłańcy Zeusa, aniołowie i archaniołowie u Porfiriusza z Tyru*, „Vox Patrum" 88 (2023) s. 79-84.

Pacewicz A., *Świadectwa niespisanej nauki Platona*, Wrocław: Oficyna Naukowa PFF, 2023.

Pawlak A. – Podbielski M., *Stan wiedzy na temat pism Plotyna: manuskrypty, wydania, prace badawcze*, w: Plotyn, *Dzieła wszystkie*, t. 1: *Porfiriusz, Żywot Plotyna. Plotyn, Traktaty 1-21*, tł. H. Podbielski – J. Lewandowicz – A. Zhyrkowa – M. Podbielski, red. M. Podbielski, Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Ignatianum, 2023, s. lxix-xcv.

Pawlak A., *Życiorys Plotyna – stan badań*, w: Plotyn, *Dzieła wszystkie*, t. 1: *Porfiriusz, Żywot Plotyna. Plotyn, Traktaty 1-21*, tł. H. Podbielski – J. Lewandowicz – A. Zhyrkowa – M. Podbielski, red. M. Podbielski, Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Ignatianum, 2023, s. liii-lxviii.

Sawiński P. – Wypustek A., *Homoseksualność i homoerotyzm w świecie starożytnym*, Kraków: Homini, 2023.